

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/2404/2024.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.290/2023/41. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Indokolás

I.

- [1] Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kadlót Erzsébet ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kérte a Fővárosi Törvényszék 23.B.979/2019/315. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.290/2023/41. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1. Az indítványozót mint II. rendű vádlottat emberölés büntette miatt a Fővárosi Törvényszék 2023. június 16-án kihirdetett 23.B.979/2023/315. számú ítéletével 14 év fegyházbüntetésre és 8 év közügyektől eltiltásra ítélte. A bíróság megállapította, hogy vádlott a büntetés négyötöd részének kitöltése után bocsátható feltételes szabadságra. Az ítélet ellen az ügyészség a kiszabott büntetés súlyosítása, az indítványozó és védője pedig a tényállás téves megállapítása miatt felmentés érdekében jelentettek be fellebbezést. A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.290/2023/41. számú ítéletével az indítványozóval szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 12 évre enyhítette, a közügyektől eltiltás tartamát pedig 10 évre súlyosította. A kiszabott szabadságvesztésből engedélyezhető feltételes szabadság legkorábbi időpontjára vonatkozó rendelkezést mellőzte.
- [3] A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség átiratában fenntartotta az ügyészi fellebbezést. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság eleget tett ügyfelderítési kötelezettségének, részletes bizonyítást folytatott le, melynek során minden releváns bizonyítékot beszerzett, figyelemmel volt a védelem bizonyítási indítványaira, és ítéletében számot

adott arról, hogy egyes bizonyítási indítványokat miért utasított el. Megítélése szerint a tényállás megalapozott, az elsőfokú bíróság indokolási kötelezettségének is lelkiismeretesen eleget tett. Az ügyészség véleménye szerint az elsőfokú bíróság nem megfelelően értékelt a súlyosító és enyhítő körülményeket, nem helyezett elegendő hangsúlyt a vádlottak személyi körülményeire, hogy életvitelszerűen bűnözésből élnek, és az elkövetett bűncselekmények kiemelkedően veszélyesek a társadalomra. Mindezekre tekintettel az ügyészség életfogytiglani szabadságvesztés kiszabását indítványozta.

- [4] Az indítványozó védője feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértésre hivatkozott fellebbezésében. Kifogásolta a bíró pervezetését, amely alapján álláspontja szerint megállapítható a bíró pártatlanságának hiánya. Hivatkozott továbbá a bizonyítási szabályok megsértésére (pl. kérdések feltevésének és megválaszolásának megtiltása, bizonyítási sorrend megváltoztatása), a védelem iratmegismerési jogának korlátozására, valamint az eljárások indokolatlan időpontban történő egyesítésére, majd törvénysértő elkülönítésére, amellyel a bíróság megnehezítette a védelem jogának gyakorlását. Harmadlagos indítványában sérelmezte, hogy a bíróság nem teljesítette indokolási kötelezettségét. Véleménye szerint a bizonyítékok értékelése olyan súlyos fokban iratellenes és hiányos, amelynek következtében az ítélet felülbírálatra alkalmatlan. Kifejtette továbbá, hogy álláspontja szerint az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás hiányos, felderítetlen, iratellenes és helytelen ténybeli következtetéseken alapul, mert az elsőfokú bíróság nem ellenőrizte le a tanúk vallomásának hitelességét, amely egyértelműen kétségbe vonhatóvá teszi a tanú által elmondottakat. A védő a fellebbezésben több bizonyítási indítványt is előterjesztett.
- [5] A másodfokú bíróság 2024. február 14-én kihirdetett 5.Bf.290/2023/37-I. számú végzésével elutasította a bizonyítási indítványokat, és az eljárást nyilvános ülésen bírálta el. A másodfokú bíróság részletesen vizsgálta az elsőfokon eljáró bíró pártatlanságának kételyével kapcsolatos felvetéseket, és azt állapította meg, hogy a védelem által felvetett kifogások nem alapozták meg a bíró elfogultságát. A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság követett el eljárási szabálysértéseket, azok azonban nem voltak hatással sem az eljárási résztvevők joggyakorlására, sem a büntetőjogi főkérdés eldöntésére. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a törvényszék mindvégig biztosította a vádlottak és a védők kérdésési jogát, sőt védelmi indítványra szó szerinti jegyzőkönyvet készített a tárgyalásról. Az iratmegismerési jog korlátozásával kapcsolatban az ítélőtábla azt állapította meg, hogy azt valóban indokolatlanul korlátozta a törvényszék, azonban ez a korlátozás csak rendkívül szűk körben és átmenetileg valósította meg a védelemhez való jog korlátozását, így nem befolyásolta lényegesen a védelmi jogok gyakorlását. Az ítélőtábla megállapította, hogy a törvényszék a bizonyítás során is vétett kisebb hibát, amikor nem megfelelően alkalmazta a különleges bánásmódot igénylő személy

védelmére irányadó rendelkezéseket. Az ítéltábla utalt rá, hogy a törvényszék az egyesítés kapcsán is követett el eljárási szabálysértést. Rögzítette azonban, hogy az eljárási szabálysértések nem korlátozták az indítványozó eljárási jogainak gyakorlását és nem voltak kihatással a büntetőügy érdemében hozott döntésre.

- [6] Az indokolási kötelezettség megsértésével kapcsolatos védői kifogásra reagálva az ítéltábla hivatkozott az állandó bírói gyakorlatra, miszerint akkor állapítható meg az indokolási kötelezettség megsértése, ha az ítélet indokolásából nem ellenőrizhető a bíróság meggyőződéséhez vezető folyamat. Ez azonban az ítéltábla álláspontja szerint jelen ügyben nem volt megállapítható, mert az elsőfokú bíróság bizonyítékértékelési tevékenysége nyomon követhető volt az ítéletben, így az indokolási kötelezettség teljes elmulasztása fel sem merülhetett, az indokolás esetleges hibái, hiányosságai pedig pótolhatók, helyesbíthetők voltak. Hasonlóképpen a másodfokú eljárásban kiküszöbölhető hibának tekintette az ítéltábla a hiányos bizonyítékértékelés pótlását, valamint a téves logikai következtetések helyesbítését. Összességében az ítéltábla a felülbírálatra alkalmasnak minősítette az elsőfokú ítéletet, és az elsőfokú bíróság által elkövetett eljárási szabálysértéseket nem tekintette olyan súlyúnak, amelyek az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokolták volna.
- [7] A másodfokú bíróság utal arra, hogy az elsőfokú ítéletben több iratszerkesztési hiba is van, például a kihallgatási jegyzőkönyv részletes ismertetése vagy a védelmi és ügyészi észrevételek szó szerinti átemelése az indokolásba, illetve bizonyos bizonyítási eszközökről az elsőfokú bíróság nem fejtette ki, hogy milyen relevanciával bírnak, így megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság indokolási kötelezettségét nem teljesítette maradéktalanul. Ezeket az indokolási hiányosságokat és hibákat azonban a másodfokú bíróság korrigálta.
- [8] A másodfokú bíróság a büntetékiszabási körülmények értékelése során az indítványozóval szemben enyhébb büntetés kiszabását látta indokoltnak, azért az elsőfokú ítéletet megváltoztatta.
- [9] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Abtv. 27. §-a alapján kérte a Fővárosi Törvényszék 23.B.979/2019/315. számú ítélete, valamint a Fővárosi Ítéltábla 5.Bf.290/2023/41. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Indítványában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)-(2) és (3) bekezdéseinek sérelmére hivatkozott.
- [10] Az indítványozó előadta, hogy esetében sérült a pártatlan bírósághoz való jog, a fegyverek egyenlőségének követelménye, valamint az indokolt bírói döntéshez való jog. A pártatlanság hiányával összefüggésben hivatkozott a védelemhez való jog sérelmére is. Az alkotmányjogi panasz részletesen kifejti, hogy a büntetőeljárásban elrendelt egyesítés-elkülönítés eredményeképpen a védelem számára ellenőrizhetetlenné vált a törvényességi szempontok ellenőrzése, amely akadályozta a terhelt jogainak érvényesülését, így sérült a fegyverek egyenlőségének az elve. Az

indítványozó álláspontja szerint az elkülönített ügy „célirányos” kezelése arra szolgált, hogy annak a vádlottját „tanúi” pozícióba emelje, amellyel sérül a perbeli pozíciók oszthatatlanságának elve. Hivatkozott továbbá az eljáró bíró olyan megnyilvánulásaira, elfogult tárgyalásvezetésére, amely álláspontja szerint felveti a pártatlanság hiányának látszatát.

- [11] Az indítványozó kifejtette, hogy az eljáró bíró csak kivételesen adott helyt a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványoknak, a szakértői véleményeket is az indítványozó véleménye szerint lekezelően, gúnyosan kezelte, és előre kinyilvánította, hogy nem fogja bizonyítékként értékelni. Az indítványozó utal az Alkotmánybíróság gyakorlatára, hogy a bizonyítási indítványok elfogadása, elutasítása önmagában nem, azonban annak arányossága, látványos egyensúlytalansága már lehet alkotmányossági kérdés. A fegyverek egyenlőségének sérelmét valósítja meg az indítványozó szerint az, hogy a védelem szinte valamennyi bizonyítási indítványát elutasította, a bíróság számos kérdés feltevését megtiltotta a védőknek és a vádlottaknak, illetve több kérdés esetén nem engedélyezte a kihallgatottaknak a válaszadást. Álláspontja szerint, ha a bíróság valamennyi, a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványt elutasít, a csatolt bizonyítékokat lekezelően minősíti, továbbá folyamatosan korlátozza a kérdésfeltevést és a válaszadást, akkor a védelemhez való jog ténylegesen nem tud érvényesülni. A fegyverek egyenlőségének, valamint a védelemhez való jognak a sérelmét állította továbbá azon az alapon is, hogy a bíróság nem biztosította a védelem számára az iratokhoz való folyamatos hozzáférést.
- [12] A pártatlanság, valamint az ártatlanság vélelemének sérelmét állította az indítványozó azzal összefüggésben, hogy a bíróság előre kinyilvánította az egyes bizonyítási eszközökből származó bizonyítékokkal kapcsolatos véleményét. Az indítványozó álláspontja szerint sérült az indokolt bírói döntéshez való jog is, mert az elsőfokú bíróság döntésének indokolása nem volt megfelelő, amelyet a másodfokú bíróság is elismert. Az indítványozó azt is sérelmezi, hogy sem első fokon, sem másodfokon nem került sor a védelem bizonyítási indítványai elutasításának indokolására.
- [13] 3. Az Alkotmánybíróság beszerezte a büntetőügy alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából releváns iratait.

II.

- [14] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„XXVIII. cikk (2) Senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”

„XXVIII. cikk (3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.”

[15] 2. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) indítvánnyal érintett rendelkezései:

„100. § (1) Az eljárás ügyiratait

a) a terhelt és védője a terhelt gyanúsított kihallgatását követően, erre irányuló indítványra ismerheti meg.

(2) Az (1) bekezdés szerinti megismerés joga az eljárás valamennyi ügyiratára kiterjed, ideértve a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság által beszerzett, illetve a büntetőeljárásban részt vevő személyek által benyújtott, valamint csatolt iratokat és a további bizonyítási eszközöket is.

(6) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a megismerés jogát, illetve a (4) bekezdésben felsorolt valamely megismerési módot az általa meghatározott ügyiratok tekintetében a nyomozás befejezéséig az eljárás érdekeire figyelemmel – e törvény eltérő rendelkezésének hiányában – korlátozhatja, amelyről határozatot hoz.”

„146. § (1) A bíróság a vádemelés után, az ügyészség és a nyomozó hatóság a nyomozás során egyesítheti az eljárás azonos szakaszában folyamatban lévő ügyeket, ha azok együttes elbírálása – különösen az eljárás tárgyára vagy a büntetőeljárásban részt vevő személyekre tekintettel – célszerű.

(2) A bíróság a vádemelés után, az ügyészség és a nyomozó hatóság a nyomozás során az előtte folyamatban lévő ügyeket elkülöníti, ha a terhelték nagy száma vagy egyéb ok a büntetőjogi felelősségnek ugyanabban az eljárásban történő elbírálását jelentősen megnehezítené.

„147. § (1) A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság hivatalból vagy indítványra határoz az ügyek egyesítéséről vagy elkülönítéséről.

(2) A különböző bíróságok előtt folyamatban lévő ügyek egyesítése, vagy annak mellőzése kérdésében az együttes elbírálásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság végzéssel határoz, ha több ilyen bíróság van, a megelőzés az irányadó.

(3) A különböző ügyészségek vagy nyomozó hatóságok előtt folyamatban lévő ügyek egyesítése, vagy annak mellőzése kérdésében az együttes elbírálásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező ügyészség vagy nyomozó hatóság határoz, ha több ilyen ügyészség vagy nyomozó hatóság van, a megelőzés az irányadó.

(4) Az ügyek egyesítése, vagy annak mellőzése kérdésében a (2)–(3) bekezdésben meghatározott bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság az egyesítés megfontolása céljából megküldött ügy érkezését követő egy hónapon belül határoz.”

„163. § (1) A bizonyítás azokra a tényekre terjed ki, amelyek a büntető és a büntetőeljárás jogszabályok alkalmazásában jelentősek. A bizonyítás a büntetőeljárás járulékos kérdéseinek elbírálásában jelentős tényekre is kiterjedhet.

(2) A büntetőeljárásban a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság a döntését valósághű tényállásra alapozza.

(3) A bíróság az ítékezés során a tényállást a vád keretein belül tisztázza.”

„164. § (1) A vád bizonyításához szükséges tények feltárása, az alátámasztásukra szolgáló bizonyítási eszközök rendelkezésre bocsátása, illetve beszerzésének indítványozása a vádlót terheli.

(2) A bíróság a tényállás tisztázása során bizonyítékot indítvány alapján szerez be.

(3) Indítvány hiányában a bíróság bizonyíték beszerzésére és megvizsgálására nem köteles.”

„439. § (1) A tárgyalást az egyesbíró, illetve a tanács elnöke vezeti, és e törvény keretei között megállapítja az elvégzendő cselekmények sorrendjét.”

„516. § (1) Az ügyész, a vádlott, a védő és a sértett a tárgyalás megkezdése előtt

a) indítványozhatja az ügy áttételét, egyesítését vagy elkülönítését”

„519. § (1) A bizonyítási eljárás során az ügyészség, a vádlott, a védő, a sértett, illetve az őt érintő körben a vagyoni érdekelt és az egyéb érdekelt indítványokat és észrevételeket tehet.

(2) Az indítványozott bizonyításról és annak sorrendjéről az egyesbíró vagy a tanács elnöke dönt.

(3) Az ügyészség által indítványozott bizonyítás rendszerint megelőzi a vádlott és a védő által indítványozott bizonyítás lefolytatását.”

„522. § (1) A bizonyítási eljárás a vádlott kihallgatásával kezdődik. Ha a vádlott az előkészítő ülésen vallomást tett, a kihallgatása – a védő hozzájárulásával – abban a körben, amelyre az előkészítő ülésen már vallomást tett, mellőzhető.”

„536. § (2) Az ügyeket a 146–147. §-ban meghatározott feltételek fennállása esetén a tárgyalás megkezdése után is lehet egyesíteni vagy el lehet különíteni.”

III.

- [16] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósága feltételeinek vizsgálatakor az alábbiakat állapította meg.
- [17] Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt megvizsgálta, teljesültek-e az indítvány befogadhatóságának az Abtv.-ben meghatározott feltételei.
- [18] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve, amely jelen ügyben teljesült. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt további formai követelményeknek is megfelel, mert megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §-át), az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XXVIII. cikk (1)-(2) és (3) bekezdése], a támadott bírói döntéseket, tartalmaz a bírói döntések alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést, valamint rögzíti a kifejezett kérelmet a bírósági döntések megsemmisítésére.
- [19] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így bármelyik kimerítése önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását, jelen ügy befogadását azonban mindkét szempont alátámasztotta.
- [20] Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy jelen alkotmányjogi panasz felveti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét azzal összefüggésben, hogy az eljárásban történt vélelmezett szabálysértések, így például a terhelt, illetve a védelem iratmegismerési jogának korlátozása, a bizonyítási eljárással kapcsolatos kifogásolt szabálysértések, a büntetőeljárások egyesítése-elkülönítése okozhatták-e a terhelt védelemhez való jogának, valamint a fegyveregyenlőség elvének sérelmét [IV.

2. pont]. A tisztességes eljárással összefüggésben további vizsgálandó szempont, hogy a bírói döntés megfelel-e az indokolt bírói döntéssel kapcsolatban támasztott követelményeknek [IV. 3. pont]. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy az eljáró bíróság magatartása, tárgyalásvezetése, megnyilvánulásai okozhatták-e a pártatlanságnak vagy a pártatlanság látszatának, illetve az ártatlanság vélelmének a sérelmét [IV. 4. pont].

[21] 3. Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján külön befogadási eljárás lefolytatása nélkül érdemben bírálta el az ügyet.

IV.

[22] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[23] 1. Az Alkotmánybíróság először áttekintette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jognak, valamint a XXVIII. cikk (3) bekezdésében rögzített védelemhez való jognak az ügy megítélése szempontjából releváns alkotmányos elveit.

[24] 1.1. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel először a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban foglalta össze, amelyet későbbi döntéseiben továbbfejlesztett. Az Alaptörvény hatálybalépése után az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nem csak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]). A tisztességes eljárás („*fair trial*”) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek együttes figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes. {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [48]–[50]; 3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [32]; 3188/2021. (V. 19.) AB határozat, Indokolás [21]}.

[25] A tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése de facto nem rögzíti, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint

része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége {3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [32]; 2/2017. (II. 10) AB határozat, Indokolás [48]-[50]}.

- [26] Az Alaptörvény XXVIII. cikk. (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülésének elengedhetetlen feltétele a büntetőeljárásban a fegyverek egyenlőségének elve. A fegyveregyenlőség elve biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen. Ezáltal biztosítható, hogy az ügyben releváns adatokat a vád, illetve a terhelt és a védő ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhesse meg. Itt érintkezik a tisztességes eljárás elve a védelemhez való jog hatékonyságának és a védelemre való felkészülés idejének és eszközeinek követelményével {3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [33]; 6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, [91, 96]}.
- [27] A védelemhez való jog alkotmányos büntetőeljárás alapelve az eljárás egész menetében számtalan részletszabályban ölt testet. A terheltnek joga van személyesen védekezni, de védelmét az eljárás bármely szakaszában védő is elláthatja. A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság biztosítja, hogy az, akivel szemben a büntetőeljárást folytatják, a Be.-ben meghatározott módon védekezhessen (Be. 3. §). A védelmet megillető jogok magukban foglalják az ügy megismerését és az ügy előbbre vitelét szolgáló jogokat. Az ügy megismerését biztosító jogok közé tartozik a jog a hatósági határozatok, intézkedések megismerésére, az iratbetekintés, valamint a jelenléthez való jog. Az ügy előbbre vitelét szolgáló jogok közé tartozik az indítványok, észrevételek megtételéhez, a jogorvoslat benyújtásához, a kérdéshez, valamint a perbeszéd megtartásához fűződő jog {15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [36]–[39]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [96]}.
- [28] 2. Jelen ügyben a tisztességes eljáráshoz való jog és a védelemhez való jog, valamint ezek részjogosítványai szorosan összefüggenek, ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszban ezen alapjogokkal kapcsolatban előadott sérelmeket egyrészt – az indítványnak megfelelően is – a tisztességes eljáráshoz való jog szempontjából, azt központba helyezve, összességében is, másrészt a fegyverek egyenlőségének elvét, az ügy iratainak megismeréséhez fűződő jogot, illetve az indokolt döntéshez való jogot külön is vizsgálta.
- [29] 2.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a fegyverek egyenlőségének sérelmére hivatkozva állította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog az alapeljárás folyamán többszörösen és az egész ügyet áthatva sérült. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság a védelem bizonyítási indítványait néhány – az indítványozó álláspontja

szerint az ügy érdemére való kihatás szempontjából kevésbé fajsúlyos – kivételtől eltekintve elutasította.

- [30] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a „bizonyítási indítványok elfogadása vagy elutasítása [...] önmagában nem alkotmányossági kérdés” {3183/2019. (VII. 10.) AB végzés, Indokolás [16]}, azt azonban már több döntésében is hangsúlyozta a testület, hogy „[sz]élsőséges esetben nem lehet kizárni az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét (ilyen lehet pl. ha az eljáró bíróságok kizárólag az egyik fél bizonyítási indítványainak adnak helyt és a másik felet elzárják az általa állítottak bizonyításától)” {3183/2019. (VII. 10.) AB végzés, Indokolás [17]; 3216/2018. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [18]; 3311/2020. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [14]}.
- [31] Az indítványozó álláspontja szerint az ügyben ilyen szélsőséges helyzet valósult meg. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a másodfokú bíróság foglalkozott az indítványozó fellebbezésben is megjelölt, bizonyítással kapcsolatos kifogásaival. A másodfokon eljáró ítélőtábla döntésének indokolásában alaposan elemezte és hangsúlyozta, hogy az elsőfokon eljáró törvényszék alappal utasította el a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványokat, azokat a bizonyítási eszközöket pedig, amelyekből okkal várható releváns bizonyítékot, a tárgyalás anyagává tette. A másodfokú bíróság kiemelte azt is, hogy a vádlott nem volt elzárva a Be. 519. § (1) bekezdésben biztosított jogaitól, ugyanis ahogy arra az alkotmányjogi panasz is utal, számos bizonyítási indítványt terjesztett elő, ez a jog azonban nem zárja ki, hogy a bíróság ezeket az indítványokat, vagy ezen indítványok egy részét alappal elutasítsa.
- [32] Az Alkotmánybíróság az ügy rendelkezésre álló iratai alapján megállapította, hogy mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság megindokolta, miért került sor az egyes bizonyítási indítványok elutasítására, a másodfokú bíróság további bizonyítást is felvett, továbbá az indítványozó nem volt elzárva bizonyítási indítványok, észrevételek megtételétől. Mindezekre tekintettel nem állapítható meg az a szélsőséges eset, amely a konkrét ügyben a bizonyítással összefüggésben alkotmányossági kérdést vetne fel, ezért nem sérült a fegyverek egyenlőségének elve.
- [33] 2.2. Az indítványozó szintén a fegyverek egyenlőségének sérelmére hivatkozott, amikor előadta, hogy a bíróság több esetben megtiltotta a kérdések feltevését mind a vádlottnak, mind a védőjének, továbbá nem engedélyezte a kihallgatottak személyeknek a válaszadást.
- [34] Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság ismét utal arra, hogy a fegyverek egyenlőségének érvényesülését nem lehet a védelemhez való jog komplex vizsgálata nélkül értékelni, ugyanis ezen alapjog részét képezik az ügy előbbre vitelét szolgáló jogok is, mint a kérdésfeltevéshez fűződő jog {15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [36]–[39]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [96]}, amelyet a Be. 39. § (1) bekezdés h) pontja explicite is tartalmaz.

- [35] Az Alkotmánybíróság az ügy iratai alapján megállapította, hogy az indítványozó kérdésfeltétel tilalmazásával és válaszadás korlátozásával felmerült kifogásait a másodfokú bíróság részletesen megvizsgálta, és nem állapított meg jogsértést. Ahogy az az elsőfokú tárgyalási jegyzőkönyvekből is kitűnik és a másodfokú ítélet is utal rá, az indítványozónak korlátlan lehetősége volt a tanúk, illetve az ügyben speciális szerepet betöltő későbbi III. r. vádlott kérdésében, és a törvényszék több esetben is eltekintett attól, hogy a korábban már feltett kérdésekre megtiltsa a válaszadást. Az Alkotmánybíróság utal a másodfokon eljáró ítélőtábla azon megállapítására, miszerint az elsőfokú eljárásban voltak olyan tárgyalási napok, amelyeken szinte kizárólag a védelem tett fel kérdéseket. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság nem látta megállapíthatónak a fegyverek egyenlőségének sérelmét.
- [36] Az indítványozó hivatkozott az észrevételezés jogának sérelmére is, ennek kapcsán azonban érvelése a pártatlanság követelményének sérelmét állítja, így az az ott kifejtettek fényében értékelendő.
- [37] 2.3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az ügy iratainak megismeréséhez fűződő jogának sérelmét állította azon az alapon, hogy a III. r. vádlott kihallgatása előtt a védelem indítványozta az egyesített ügy iratainak megismerését, amit azonban a törvényszék elutasított, és megtartotta a tárgyalást. Az indítványozó hivatkozott arra, hogy a másodfokú bíróság is megállapította az iratokhoz való hozzáférés indokolatlan korlátozását, továbbá, hogy az egyesítést követően a III. r. vádlott meghallgatása után ismerhette csak meg – részben – a védelem a korábban elkülönített iratokat. Az indítványozó előadta, hogy miután az ügyek egyesítésének következményeképp a III. r. vádlott nem tanúként, hanem vádlottként vett részt az eljárásban, a teljes körű hozzáférést a Be. 100. § (2) bekezdése alapján lehetővé kellett volna tenni, mivel a Be. 100. § (6) bekezdés szerinti korlátozására alapot adó semmilyen ok nem merült fel. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatára is, utalva az Európai Parlament és a Tanács a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló 2012/13/EU (2012. május 22.) irányelvére (továbbiakban: Irányelv) az iratmegismerés és a tisztességes eljárás összefüggése kapcsán.
- [38] A Be. 100. § (1) bekezdés a) pontja – összhangban az Irányelv 7. cikk (2) bekezdésével – előírja, hogy a büntetőeljárásban a vádlott iratmegismerési ill. az azokhoz való hozzáférés jogát az eljárás folyamán folyamatosan biztosítani kell, hogy a védelemhez való jog és a fegyverek egyenlőségének elve érvényesüljön {3360/2023. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [24]}. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy „gyakorlata alapján az eljárásban szereplő adatok és dokumentumok teljes megismerése és – megfelelő biztosítékok között – birtoklása is a *fair trial* követelményéből fakadóan a »mindenképpen biztosítandó« jogok közé sorolható” {6/1998. (III. 11.) AB határozat, Abh 1998, 91, 96; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118; megerősítette:

3100/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [107]–[108]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [28]; 3360/2023. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [29]}.

- [39] Jelen ügyben a másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú eljárásban a törvényszék eljárási szabálysértést követett el akkor, amikor az egyesítést követően az indítványozó védőjének az egyesített ügy iratainak megismerésére irányuló indítványát elutasította. A másodfokú bíróság utalt arra is, hogy a védelem egyébként nem élt a Be. 100. § (8) bekezdésben biztosított fellebbezési jogával. Ezt követően került sor a III. r. vádlott kihallgatására. A másodfokú bíróság megállapította, hogy az iratmegismerési jogot kizárólag a Be. 100. §-ban foglaltak szerint lehet korlátozni. Ilyen hivatkozás hiányában került sor az indítványozó iratmegismerési jogának korlátozására az elsőfokú eljárásban. A másodfokú bíróság megállapította ugyanakkor, hogy ez a korlátozás csak szűk körben és átmenetileg érintette a fegyveregyenlőség sérelmét és akadályozta a hatékony védelemhez való hozzáférést, mivel a rendelkezésre álló iratok alapján megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság maga orvosolta a korlátozást és a későbbiekben megismerhetővé tette az iratokat, ami alapján a védelem többek között pszichológus szakértő idézését indítványozta, amelynek a bíróság helyt is adott. A másodfokú bíróság utalt arra, hogy az egyesítést követően meghallgatásra kerülő III. r. vádlott kihallgatásának befejezése előtt a bíróság megismerhetővé tette a védelem számára a kérdéses iratokat. A jegyzőkönyv alapján az is megállapítható, hogy ezzel megszűnt a korábbi, szűk körben és rövid ideig tartó iratmegismerési jog korlátozása, amit az is mutat, hogy az indítványozó a későbbiekben számos kérdést tett fel a III. r. vádlott kihallgatása során az iratok tartalmára hivatkozva.
- [40] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem minden eljárási szabálysértés jelent egyúttal alaptörvény-ellenességet, egy eljárás az összes részletszabály betartása dacára lehet méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes, és ellenkezőleg, akkor is lehet tisztességes, ha nem tartottak be maradéktalanul minden eljárási szabályt. 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [48]–[50]; 3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [32]; 3188/2021. (V. 19.) AB határozat, Indokolás [21]}. Az Alkotmánybíróság jelen ügy körülményeit figyelembe véve megállapította, hogy az iratmegismerési jog korlátozása, tekintettel a korlátozás ideiglenes jellegére, illetkülönösképp arra, hogy az elsőfokú bíróság már maga korrigálta a korlátozást, nem okozta az indítványozó hatékony védelemhez való jogának kimutatható sérelmét, amely az eljárás tisztességes voltára kihatással lett volna.
- [41] 2.4. Az indítványozó a későbbi III. r. vádlott ügyének egyesítése-elkülönítése kapcsán hivatkozott a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére, mert álláspontja szerint a korábban elkülönített ügy „célirányos” kezelése, későbbi egyesítése-elkülönítése eredményeképpen a védelem számára ellenőrizhetetlenné vált a törvényességi

szempontok ellenőrzése, amely akadályozta a terhelt jogainak érvényesülését, így sérült a fegyverek egyenlőségének az elve.

- [42] Az Alkotmánybíróság fontosnak tartja megjegyezni, hogy azt, hogy a bűncselekmények elbírálására egy eljárásban vagy külön eljárásokban kerül sor, több tényező befolyásolhatja. Függhet attól, hogy a bűnüldöző hatóságoknak, illetve a bíróságoknak tudomása van-e valamennyi bűncselekmény elkövetéséről, illetve attól is, hogy célszerűnek tartják-e a büntetőeljárásban az ügyek egyesítését. A célszerűségi szemponton alapuló egyesítési szabály azonban nem kötelező jellegű, hanem pusztán lehetőség a bíróság számára {23/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [47]}.
- [43] Jelen ügyben az egyesítés-elkülönítés kapcsán a másodfokú bíróság kifejtette, hogy a törvényszék eljárási szabálysértést nem az elkülönítéssel, hanem az egyesítéssel követett el. Az ítélet tábla okfejtése szerint a törvényszék nem a megfelelő jogalapon egyesítette az ügyeket, és akkor járt volna el helyesen, ha meghozza az ítéletet az egyesítéssel érintett másik ügy terheltje vonatkozásában, majd később az immár egyesített ügyben ezt a terheltet tanúként idézi. Jelen eljárásban annyi történt, hogy az ítélelhozatal előtti egyesítéssel az érintett személy az egyesített ügyben nem tanúi, hanem terhelti pozícióban volt, ez azonban a másodfokú bíróság álláspontja szerint nem volt semmilyen kihatással a büntetőügyre, illetőleg a terhelt jogainak érvényesülésére.
- [44] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy mivel az ügyek egyesítéséről vagy elkülönítéséről célszerűségi szempont alapján döntenek a bíróságok, a terheltnek nem joga az ügyek egyesítése vagy elkülönítése. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor szükségesnek tartja rögzíteni azt is, hogy az egyesítésre és elkülönítésre a célszerűség elvére figyelemmel kerülhet sor, melynek szükségességét esetről esetre lehet eldönteni. Ezen döntés meghozatala alapvetően a rendes bíróság hatáskörébe tartozó kérdés, amelynek felülbírálata nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Amennyiben azonban az egyesítés-elkülönítésről való döntés során a bíróságok nem tartják szem előtt a törvényben meghatározott alapvető szempontokat, valamint a büntetőeljárás célszerűségének kérdését, az akár kihatással lehet az eljárás tisztességességére. Jelen ügyben az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az egyesítés-elkülönítés következtében nem sérültek az indítványozó eljárási jogai, így nem állapítható meg a fegyveregyenlőség sérelme sem.
- [45] A Be. nem zárja ki, hogy a bíróság már a bizonyítási eljárás megkezdését követően döntsön olyan ügyek egyesítéséről, amelyek közel azonos időben kezdődtek meg, ahogyan ezen ügyek későbbi elkülönítésére is van lehetőség a törvényi szabályok alapján. Nem vitatja az Alkotmánybíróság, hogy célszerűséggel indokolható egy egyezséget kötő terhelt ügyének egyesítése egy másik üggyel, amelyben vádlottként kerül kihallgatásra, de fokozott óvatossággal kell a bíróságnak eljárnia, ha ezt követően újfent elkülöníti az ügyeket, mert ez szélsőséges esetben akár a

büntetőeljárásban részt vevő többi személy tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmével járhat.

- [46] 3. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott a tisztességes eljáráshoz való jog részét képező indokolt döntéshez való jog sérelmére is.
- [47] 3.1. Az Alkotmánybíróság 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában kimondta, hogy „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon” {Indokolás [26]}. Az indokolt bírói döntéshez fűződő jog megsértését jelenti, ha a bíróságok indokolása nem elégséges és szükséges mértékben tartalmazza azt, hogy a bíróság mit vett figyelembe és értékelésbe a jogkövetkeztetés végett {3476/2023. (XI. 7.) AB végzés, Indokolás [30]}. A Be. meghatározza azokat az elengedhetetlen elemeket, amiket a határozat indoklásának tartalmaznia kell, valamint azokat a könnyítéseket is, amikkel a bíróság belátása szerint élhet {vö. 3476/2023. (XI. 7.) AB végzés, Indokolás [31]}.
- [48] 3.2. Az indítványozó mind az első-, mind a másodfokon eljáró bíróság döntésével kapcsolatosan sérelmezte az indokolási kötelezettség elmulasztását. Az elsőfokon eljáró törvényszék ítéletével összefüggésben előadta, hogy álláspontja szerint a történeti tényállás olyan következtetéseken alapszik, amelyeket az elsőfokú bíróság döntésének indokolásában nem támasztott alá. Előadta továbbá, hogy a másodfokú bíróság maga is utalt az indokolási kötelezettség teljesítésének elmaradására egyes bizonyítékok értékelése kapcsán. Az indítványozó mindkét bíróság esetében sérelmezte, hogy a bizonyítási indítványok elutasítása valós indokolás nélkül történt meg.
- [49] Az Alkotmánybíróság a fent bemutatott gyakorlata tükrében vizsgálta meg az alkotmányjogi panaszban előadottakat, és ismételten kiemelte, hogy az indokolási kötelezettség kellő alapossággal való vizsgálatot és ennek megfelelő számadást jelent. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság bizonyos bizonyítékok tekintetében nem teljesítette teljes körűen indokolási kötelezettségét, azonban a másodfokon eljáró ítélőtábla mindenre kiterjedően pótolta az elsőfokú ítélet hiányosságait. Az Alkotmánybíróság utal arra is, hogy a másodfokú bíróság

részletesen foglalkozott a védelem részéről kiemelt jelentőséggel kezelt bizonyítékok értékelésével, és maradéktalanul eleget tett a bizonyítási indítványok elutasítása során az indokolási kötelezettségének.

- [50] Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a törvényszék a Be. indokolásával ellentétesen járt el az ítélete indokolásában. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban rögzíti, hogy ezek nem az indokolási kötelezettség megsértését jelentik, hanem ítéletszerkesztési kérdések. Ahogy arra az indítványozó is hivatkozott, az Emberi Jogok Európai Bíróságának (továbbiakban: EJEB) álláspontja az indokolt döntés kapcsán az, „[h]ogy a bírói döntésekkel szemben valamennyi demokratikus jogállamban elvárható az objektivitás és az átláthatóság, ami egyfelől elejét veszi az önkényes hatósági és bírósági döntéshozatalnak, másrésztől erősíti a bírósági döntéshozatalba vetett közbizalmat, és a bírói döntések tekintélyét (Taxquet kontra Belgium, 926/05.; 2010. november 16.; § 90.; legutóbb megerősítve: Shala kontra Norvégia, 15620/09.; 2012. július 10.; § 29.)” (7/2013. (III.1.) AB határozat, Indokolás [31]). Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az EJEB által is megkövetelt átláthatóságnak része a megfelelő ítéletszerkesztés, az ennek való megfelelés miatt azonban az ítéletek jogi szakszöveg jellege akár erősödhet, ezért az átláthatóság szintje ehhez kell, hogy igazodjon. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a másodfokú bíróság az ítélet átláthatóságát alaposan megvizsgálta, részletesen kitért rá, hogy az elsőfokú ítélet mennyiben marad el az indokolási kötelezettség teljesítésétől, valamint kiemelte, hogy jelen ügyben a bírói gyakorlatban valóban szokatlan és nem szerencsés ítéletszerkesztés nem jelenti az indokolási kötelezettség megsértését. Tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság alaposan elemezte és megvizsgálta az elsőfokú bíróság indokolását, minden – az indítványozó által az elsőfokú ítélet indokolásával összefüggésben felvetett, a fellebbezésben is hivatkozott –, a büntetőügyben releváns kérdésre kitért, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy nem sérült az indítványozó indokolt döntéshez való joga.
- [51] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság nem állapította meg az indítványozó által központba helyezett tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét. Nem jelentette a fegyverek egyenlőségének sérelmét sem az iratok megismeréséhez való jog időleges korlátozása, sem az egyes bizonyítási indítványok elutasítása, sem az ügyek egyesítése, majd elkülönítése. Az Alkotmánybíróság áttekintette az ügy releváns tárgyalási jegyzőkönyveit, melyek alapján nem volt megállapítható az sem, hogy az indítványozó kérdezési, észrevételezési jogát a bíróság szabályellenesen korlátozta vagy elvonta volna, így a fegyverek egyenlőségéhez ehhez a ponton szorosan kapcsolódó hatékony védelemhez való jog sérelmét sem állapította meg az Alkotmánybíróság.
- [52] 4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a XXVIII. cikk (1) bekezdésével kapcsolatban hivatkozott a pártatlan bírósághoz való jog sérelmére, továbbá ezt összekapcsolta a XXVIII. cikk (2) bekezdésben foglalt ártatlanság vélelmének

sérelmével. „Az ártatlanság véelme az Alkotmánybíróság értelmezésében elsősorban azt szolgálja, hogy a büntető felelősség elbírálása során a döntésre jogosított elfogulatlan, pártatlan hozzáállást tanúsítson, továbbá a döntésre megalapozott bizonyítással, a prejudikáció tilalmának sérelme nélkül kerüljön sor. Ez egyben azt is garantálja, hogy az eljárás alá vont személy a felelősség megállapításával járó hátrányos jogkövetkezményeket ne szenvedje el a felelősségének megállapítása nélkül” {3243/2014. (X. 3.) AB határozat, Indokolás [19]-[20]}.

[53] A pártatlan bírósághoz való jog az Alkotmánybíróság gyakorlatában szorosan összefügg az ártatlanság véelmével. A pártatlanság követelményét az Alkotmánybíróság a 67/1995. (XII. 7.) AB határozatban is vizsgálta és a következő megállapításokat tette, amiket később a 21/2014. (VII. 15.) AB határozatában is megerősített: „A pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog az eljárás alá vont személy iránti előítéletmentesség és elfogulatlanság követelményét támasztja a bírósággal szemben. Ez egyrészt magával a bíróval, a bíró magatartásával, hozzáállásával szembeni elvárás, másrészt az eljárás szabályozásával kapcsolatos objektív követelmény: el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében” (Indokolás [105]).

[54] 4.1. Az Alkotmánybíróság több határozatában kifejtette, hogy a hazai alapjogvédelem minimumszintje nem lehet alacsonyabb, mint az EJEB esetjoga által az adott alapjog vonatkozásában biztosított jogvédelem szintje {lásd pl.: 6/2011. (VII. 13.) AB határozat, ABH 2011, 290, 321.; 32/2012. (VII. 4.) AB határozat, Indokolás [41]; 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]; 15/2016. (IX. 21.) AB határozat, Indokolás [42]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a „pártatlanság elve olyan garanciája az alkotmányos büntetőeljárásnak, amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének és egyúttal az Egyezmény 6. Cikk (1) bekezdésének védelme alatt áll” {25/2013. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [38]}.

[55] Az Alkotmánybíróság a pártatlanság követelményével kapcsolatban több határozatában is kiemelte, hogy „az EJEB a pártatlanság két aspektusát ismeri el: a szubjektív, illetve az objektív értelemben vett pártatlanságot. A pártatlanság szubjektív oldala azt az igényt fogalmazza meg, hogy az adott ügyben a bíróság egyetlen tagja sem rendelkezhet előítéletekkel, és nem lehet elfogult. Ehhez képest a pártatlanság objektív oldala azt jelenti, hogy a bíró adott ügyben tanúsított magatartásán túlmutatóan felmerülhet-e jogos kétely a pártatlansága tekintetében. E jogos kétely pedig akkor releváns, ha objektív igazolást nyerhet [EJEB *Piersack kontra Belgium* (8692/79), 1982. október 1., 26. és 30. bekezdés; EJEB *De Cubber kontra Belgium* (9186/80), 1984. október 26., 24–26. bekezdés] {lásd pl. 25/2013. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [27]; 26/2021. (VIII. 11.) AB határozat, Indokolás [42]}. A szubjektív oldal nem merül ki az ügyek tárgyilagos megítélésében, hanem azt a követelményt is támasztja az ítélkező bíróságok felé, hogy a pártatlanság látszatát sem veszítheti el [EJEB, *Piersack kontra Belgium*, (8692/79), 1982. október 1., 30.

bekezdés], ugyanis az „a bíróságok működésébe és döntéseibe vetett közbizalom megrendülésének kockázatát hordozza [EJEB *Delcourt kontra Belgium* (2689/65), 1970. január 17., 31. bekezdés]” {26/2021. (VIII. 11.) AB határozat, Indokolás [44]}. Azt azonban az EJEB is számos ítéletében hangsúlyozta és az Alkotmánybíróság is leszögezte, hogy „azokban az ügyekben, amelyekben kétség támad a bíró pártatlansága tekintetében, az eljárás alá vont személy kételye fontos ugyan, de a döntő jelentőségű körülmény mégis az, hogy ez a kétely objektív szempontokkal igazolható-e, vagyis a bíró pártatlanságának látszata válik-e kétségessé [EJEB *Piersack kontra Belgium* (8692/79), 1982. október 1., 31. bekezdés; EJEB *De Cubber kontra Belgium* (9186/80), 26. bekezdés; EJEB *Marguš kontra Horvátország* (4455/10), 2012. november 13., 45. bekezdés]” {26/2021. (VIII. 11.) AB határozat, Indokolás [44]}.

- [56] 4.2. Az Alkotmánybíróság a vázolt követelményrendszerből kiindulva értékelte az alkotmányjogi panaszban előadottakat, és vizsgálta, hogy az indítványozónak sérült-e a XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részét képező pártatlan bírósághoz való joga, valamint az ezzel szoros összefüggésben álló XXVIII. cikk (2) bekezdés szerinti ártatlanság véelme.
- [57] Az indítványozó álláspontja szerint a bíróság az egyesítés-elkülönítés jogintézményét a bizonyítási szabályok kijátszására használta, hogy a másik alapügy vádlottját az indítványozó ügyében ne tanúként, hanem mint III. r. vádlott hallgathassa ki. A bíróság ezen gyakorlata az indítványozó szerint sértette a pártatlanság látszatát. Az indítványozó előadta továbbá, hogy véleménye szerint a bíróság az ügyet már eleve eldöntötte, ami megmutatkozik a bizonyítási eszközök kiválasztásában és a bizonyítási eljárás lefolytatásában is. Az indítványozó a pártatlan bírósághoz való jog sérelmére hivatkozott az elsőfokon eljáró törvényszék tárgyalásvezetése, magatartása kapcsán is.
- [58] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a Be. értelmében a magyar büntetőeljárásban a szabad bizonyítási rendszer uralkodik, a bizonyítási eszközöknek nincs előre meghatározott ereje (Be. 167. § (3) bekezdés). Ennek értelmében a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg. Az Alkotmánybíróság szerint nem okozhatja a pártatlanság sérelmét az, hogy valakit – az ügyek egyesítése következtében – vádlottként hallgatnak ki az ügyben, nem pedig tanúként. Az Alkotmánybíróság a tárgyalási jegyzőkönyvek alapján megállapította továbbá, hogy az elsőfokú bíróság mindvégig egyértelműen közvetítette az indítványozó és védője felé, hogy a III. r. vádlott a kihallgatásakor terheltként és nem tanúként tesz vallomást.
- [59] Az indítványozó azt is kifogásolta a pártatlansággal összefüggésben, hogy a törvényszék a tanúvallomások és következtetések köré építette az ítéletét. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Be. rendelkezéseiből következően nem jelentheti az ártatlanság véelmének sérelmét az, ha egy bírósági ítélet

tanúvallomásokon alapul. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy az „Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként az Alaptörvény 24. cikk) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket csak az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára már nem rendelkezik hatáskörrel” {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}. A tanúvallomások értékelése alapvetően bizonyítási kérdés, nem pedig alkotmányossági. A másodfokon eljáró ítélőtábla ítélete részletesen foglalkozik a bizonyítási indítványok elutasításával, a bizonyítékok értékelésével, a törvényszék feltárt hibáit pedig orvosolta. Az Alkotmánybíróság végül ismételten utal az EJB álláspontjára a pártatlanság szubjektív oldalának sérelme kapcsán, miszerint azt nem alapozza meg pusztán az érintett kételye [EJB *Piersack kontra Belgium* (8692/79), 1982. október 1., 30. és 31. bekezdés]. Az Alkotmánybíróság nem találta objektíve igazolhatónak az indítványozó kételyeit, ezért nem állapította meg a pártatlanság látszatának sérelmét.

- [60] Az Alkotmánybíróság az eljáró bíró magatartásának, tárgyalásvezetésének megítélésével összefüggésben utal az EJB azon megállapítására, miszerint a pártatlanság követelményének egyik oldala a szubjektív oldal, amely a bíró adott ügyben tanúsított magatartásával és hozzáállásával szembeni elvárásként jelentkezik [EJB *Piersack kontra Belgium* (8692/79), 1982. október 1., 30. bekezdés]. A szubjektív oldal sérelme azonban nem értékelhető kizárólag az érintett személy kételyei alapján, a pártatlanság látszatának sérelme akkor valósul meg, ha az objektív nézőpontból is megállapítható. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíró tárgyalásvezetésével és ítéletszerkesztésével kapcsolatban kiemelte, hogy a nem túl szerencsésen, vagy nem kellően szabatosan megválasztott kifejezések csak akkor alapoznának meg hatályon kívül helyezési okot, ha az objektivitás hiánya összességében tetten érhető lenne, azonban jelen ügyben ez nem volt megállapítható. Az Alkotmánybíróság a tárgyalási jegyzőkönyvek alapján ezeken felül megállapította azt is, hogy az indítványozó által kifogásolt bírói megszólalások többségében nem is az indítványozó felé irányultak, hanem l. r. vádlott társa felé.. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a tárgyalási jegyzőkönyvek alapján nem állapítható meg az elsőfokú bíróság részéről olyan megnyilvánulás, amely összességében felvetné a pártatlanság vagy a pártatlanság látszatának sérelmét.
- [61] 5. Az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálat során azt állapította meg, hogy nem sérült az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való joga, a XXVIII. cikk (2) bekezdésében foglalt ártatlanság védelme, valamint a XXVIII. cikk (3) bekezdésében foglalt védelemhez való joga sem. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2025. április 29.

Dr. Varga Réka s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró